

88 Lib. I. De publica Martyrum

rum confessio[n]es cruore rubricatae, vincula sunt, restes, seu resticulae, quibus animi quantumvis à fidei veritate longè aversi, amore afficiantur vehementi erga Christianam religionem; & fortiter, ac suaviter devincti ve[n]iant ad Christum supplices; Captivantes intellectum in obsequium fidei. Recte, & ad suam translationem opportunè Ambrosius: Per resticulam igitur vinculum persuasionis agnoscimus. Et quid non persuadet, aut quos non urgeat generosi Martyris testimonium constanter prolatum inter cruciamentorum apparatum, tamque varium carnificis genus? Pulchra sunt ejusdem Ambrosii verba sibi consonantis Ser. 77. de Natali SS. MM. Octavii, Adventu, & Salvatoris. Ideo Dominus per totum mundum diversis in locis pati Martyres voluit, ut tanquam idonei testes, nos presenti quodam fidei exemplo suæ confessionis ingerent; ut humana fragilitas, que predicationi dominica aditu longiore via credit, vel praefenti oculorum testimonio, Martyrio credere beatorum. Preme illud; ut nos, tanquam idonei testes, exemplo suæ confessionis ingerent, id est, vi magna impellerent, instarent, strinserent, coercent, ut Ecclesiæ adversantes ad illius gremium venirent.

328 Quartò, S. Greg. Magnus in Canti. putat comparationem defum à vittis, quibus fæminarum præsertim capilli solent nodari, & colligi, ne incompositè defluant. Atqui, non solum apud Hebreos, sed apud extermos etiam, maximum est puellarum capit ornamenti à crinalibus vittis. Aen. 4. Crines nodantur in auro. l. 10.

Crines molli subiecti circulus auro.

Ovid. lib. 1. meta.

Vitta coecebat positor sine lege capillos. Et quia haec vitta cæsarien illigantes signum erant pueræ virginis, seu pudicae matronæ, in usu erat, ut meretrices, & quæ pudicitiam profutissent, solitos crines gestarent absque vittarum colligatione. Unde Isa. 47.

1. irruzione, & ironia amarulentæ sic meretricem Babylonem exagitat. Descende, sede in pulvere virgo filia Babylon, sede in terra. Ultra non vocaberis mollis, & tenera. Tolle molam, & mole farinam (in morem scorti, ut Hebrei, & ex illis Hieroy. interpretatur) denuda turpidinem tuam. Hebraicè pro turpidinem est saman vel samath, id est, constrictorium, sive fasciam, aut vittam crinaliem. Unde vertas: tolle vittam constringentem cæsariem. Vatab. legit: Dissolve cincimor tuos, R. Abraham: dissolve crines tuos: id est, fascia, vel vitta ablatâ, capilli turpiter spargantur in profligate meretricis morem: tollantur vittæ crinales, insigne pudoris. Ovid. lib. 1. de arte amandi:

Este procul vittæ tenues insigne pudoris. Turnebus docet, alias nuptiarum, alias virginum fusse vittas, urasque ingenuarum. Legge Proper. l. 4. Tertull. l. de cultu mulierum, Joan. Funger. in suo Etymologico trilingui, voce vitta.

329 Certè, Ecclesia Christiana & Christi sponsa est, & virgo: sponsa fæcundissima, Agni uxor: virgo intemerata, ob fidei integritatem, & puritatem. Nihil his appellatio[n]ibus in divinis Litteris frequentius, præser-tim in Salomonis Epithalamio. Unde etiam constat, hujus prudentissimæ matronæ filios esse ad instar capillorum magnifice exornant-

tum ingenuissimæ matris caput: Ne vero istiusmodi capilli incompositæ, & immoderate diffluant, sed portiùs in officio contineantur,

aque inter se fidei unitate aggregentur, & connectantur, labia dicitur habere, verba,

sermones potentissimos, alloquiaque dulcissima, hoc est, Martyrum confessio[n]es, & testimonia, quæ sunt veluti funiculi, seu vittæ

coccineæ, quibus nodantur, & ligantur inter se fideles in uno capite, adferuntque ipsi

Ecclesiæ maximum ornamenti, quæ omnium oculis conspicua appetet crinalibus iis

vitrīs purpureis, insigni sue pudicitiae, ac fidei integre illam discriminantibus a fucatis

religionibus, verè scorūs, & omnium erroribus, ac procacitati profutit. Rectissime

ad verba Cantorum Beda lib. 3. Notandum,

quod non absolute coco, sed vitta coccinea labia comparantur illius. Vitta quippe solet capillos astringere. Si autem in capillis sponse,

populi fideles accipiuntur, vitta, que hos astringit, atque ad caput aptius coaptat, que nisi

Veritatis doctrina intelligitur? Quia rudes credentium animos necesse est confirmari, atque

ad amorem, cultumque sui conditoris diligenter applicari, ne mali liberi per manus actus

defluant, atque ab amplexu, sive ornatu veri capitis refugiant, ne ipsos oculos, id est, eos,

qui sibi lumen justitiae præmonstrare debuerant, importuna relaxatione præpediant. Rem qui-

dem totam eleganter exprimit.

330 Quod etiam spectasse reor Sponsus

Sponsam commendans Ecclesiam Canti. 4. l. Cant. 4. 1.

Capilli tui sicut greges caprarum, que ascen-derunt de monte Galaad. Capillos vocat immu-neram Christiani populi multitudinem, Ec-

clesie multum gratiae, & venustatis conciliantem; capillos Galadaitanis capris quam

simillimos lanam habentibus nitentem, & fragrantia aromate delibutam. Sed expende,

unde hunc traxerint nitorem, & fragrantiam; undeque ascenderint ad Ecclesiæ caput co-honestandum. Plane de monte Galaad. Est au-

Galaad a. Ut apparet, à Martyrum testimonio multi-

monii, illi-gati fidèles.

Stephanus expiscatus à Petro.

Martyrum confessio[n]es.

331 Denique Theodoreus videtur ejus Funiculus

esse sententiae, ut in illis funiculis coccineis, pectoris

quibus Sponsæ labia assimilantur, metaphora rum labii.

piscis capiuntur. Sic Theodoreus: Et sicut Theodo-

funiculus coccineus labia tua, & eloquium tuum

decorum. Duxit enim colorem ex sanguine meo,

Vinculum
persuasionis
in Martyr-
rum labiis.

S. Ambr.

Crinales
vitta pud-
carum, &
virginum.

Virgi.
Ovi.

Isaia. 47. 1.

S. Hiero.

Ovid.

Turneb.

Ecclesia pu-
dica, virgo.

Testificatione, Cap. XV. & XVI. 89

& verba profert veritatis, quibus tanquam fu-niculo quodam capiuntur auditores, & timi-cuntur. Nam eloquium tuum eos demulcit, & retinet, nec discedere permittit, sed labiis suis cogit inservire. Cosmas Damianus Hortola-nus vir eruditissimus lib. 3. in Cantica paulò

aliter, sed explicari, legit hæc Theodoreti verba, forte juxta alia exemplaria. Et labia

proferunt sermones veros, veluti funiculo

auditores explicant, & ligant. Sanè, vo-

calia Martyrum testimonia pectoris sunt fu-

niculi, ex quibus hamus appensus est escâ

occultus; hamus divini Verbi stimulus est,

vis, & potentia: esca, Christiana ipsa veritas,

cui Martyres publice attestantur; & qua ine-

scati infideles extrahuntur ab errorum pe-

go ad veritatis lucem, de inferis ad superna-

Laxat in nomine, & verbo Christi Petrus

rete è navicula sua. Lucæ 5. 5. Et conclu-

sunt pescum multitudinem copio[s]am. Nec reti-

bus modò, sed hamo etiā pescare jubetur,

Matt. 17. 16. Matt. 17. 26. Wade ad mare, & mitte hamum.

Vadit, mittit, & pescem attraxit, in cuius ore

staterem inventum pro tributo solvit: Ex hoc

(ait ad illum Dominus) jam homines eris ca-

piens. Luc. 5. 10. Syrus interpres addit; ca-

Syrus:

Magnus Pe-
tri pescator.

Act. 2. 40. Hoc publica

veritatis testificatione, Apposita sunt in die illa

animæ circu[m] tria millia; deinde propemo-

dum infinitæ; inter quas unus Protomartyr

Stephanus numerari debet, qui, Petro testifi-

cante, hamo inescatus est. Hic præclarè Am-

brosius lib. 3. de Virginibus propè finem, qui

cum Ecclesiæ navim appellat pleno Domi-

nicæ Crucis velo instructam, ita scribit: In hac

navi pescator Petrus, & nunc retibus, nunc ha-

mo pescari jubetur. Grande mysterium. Spir-

itu[m] enim videtur esse pescatio, qua doctrina

hamum mittere jubetur in sacerulum, ut primum

illum Martorem Stephanum de mari verrat,

qui censem Christi in interioribus contineret.

Martyr enim Christi thesaurus Ecclesiæ. Mar-

tyr igitur ille, qui de mari cælum primus af-

cedit, captus à Petro, non reti, sed hamo leva-

tus, ut rivo sibi sanguinis elevaretur. Cujus in

ore thesaurus erat, cum Christum in confessione

loqueretur. Ecce quomodo designati Marty-

ris Petri labia jam tunc pro fidei testificatione

subeuntis acerba quæque, rete, & hamus

nominentur, quia testimonium Veritati per-

hibuit adeò potens, ut tot hominum millia

eo inescata extraherit, & in altum levaverit.

Martyr Petrus Martyres expiscatur; suo ille

veritatis testimonio, quasi esca, & hamo usus,

ut illi similiter veritati attestarentur, & Christo

traherent bonum, & copiosum pescatum.

C A P . X VI .

Publico Martyrum testimonio est abunde robo-
rata Dominica Incarnationis Oeconomia.

332 V ersabo pro hoc instituto præclarum

Isaiae Vaticinium ex cap. 8. 2. Et

P. Ild. de Flores de Agone Martyr.

adhibui mihi testes fideles, Uriam Sacerdotem, Mai. 8. 2.

& Zachariam filium Barachiam. Quod quam-

fit nostrò arguento opportunum, evincit in primis contextus ipse; deinde illi, etiam qui in testes omni exceptione maiores hic assumentur, Urias, & Zacharias. Atqui, in eo Isaiae capite (juxta omnium fere Patrum, & Expositorum mentem) illustris textur pro-

phetia de Christi Domini Incarnatione, de mystico cum hoste prælio, de felici victoria, de opimis spoliis, prædaque gloriose reduc-ta, ut legenti, & expedienti claret. Va-

tes quoque præmiserat capite proximè an-

telapo v. 14. 15. & 16. Vaticinium apertis-

sum de Virgine Puerum Emanuelem ve-

rum Deum, & hominem, illibato Virginiti-

tatis flore, miraculosè paritura: plane ut

spem faciat Isaiae Judaice familiæ fore, ut

Christi Domini adventu, & triumphis glo-

riofissimis, ab urgente tunc hoste Syro di-

nitus liberetur. Ut vero Virginis partus, &

Emanuelis ortus, atque magnalia explicati-

onis ostenduntur, & apertissime toti domu

Juda testata maneant; assumi jubet Deus ab

Isaiae membranam grandem, quæ deinde

convolvi possit circa pavillum: Same tibi li-

brum grandem (Hebraicè manifestatorium magnum) & scribe in eo stylō hominis: ve-

lociter spolia derube, citò prædare. Ubi stylō

homini licet nonnullis sit clarior, grandioraque charactere, ut quivis de media ple-

be fine eunctione perlegere valeat

90 Lib. I. De publica Martyrum

*miae: & audiuit Rex Joachim & omnes potentes, & principes ejus verba hæc; & quæserunt Rex interficere eum. Et audiuit Urias & timuit, fugitque, & ingressus est Ægyptum. Et misit Rex Joachim viros in Ægyptum, & adiuxerunt eum ad Regem Joachim, & percutiunt eum gladio. Nobiscum sentiunt nonnulli ex Hebraeorum magistris, quos reserunt, & sequitur Galatinus lib. 7. cap. 16. & multū etiam ex recentioribus. Et sanè ineptus tantæ rei testis judicatur alter ille Urias, cuius nomen extat 4. Reg. 16. utpote impius idolatria. Hic vero de quo Jeremias, fuit Deo fidelissimus, Jeremiæ perquam similis, & pro adimplendo Dei mandato mortem oppetiit generosè: non enim illa sua in Ægyptum fuga quiddam detrahit tanti Prophetæ constantiæ, & fortitudini. Ut observat ibi S. Hieronimus. *Quod timuit, & fugit, & ingressus est Ægyptum, non infidelitatis, sed prudentie indicum est, ne frustra nos offeramus periculis.**

334 Rursus Zachariam, de quo hic apud Isaïam, esse illum reor cum auctoribus memoratis, qui est penultimus inter minores Prophetas. Hunc fuisse Martyrem censent multi ex Patribus. Putant enim, de hoc Martyno generoso Christum loqui Matth. 23.

335 Usque ad sanguinem Zacharia filii Barachia, quem occidit inter templum, & altare. Ubi sermo est planus de Prophetis, quos Christus dicit a se missos; & aperte dicuntur Luc. 11. 51. omnium Prophetarum sanguinem exquirendum esse, à sanguine Abel, usque ad sanguinem Zacharia, qui periret inter altare, & adem. Loquebatur certè de eo, qui notus erat Judæis illius temporis. Alii vero, præter hunc Zachariam, neque numerabantur in Prophetis, neque ita vocabantur. Habes ergo vocari in testes fidelissimos per visionem imaginariam, Uriam, & Zachariam nondum natos, cum hæc ab Isaïa dicebantur, sed nascituros, & quod præcipuum est, pro Deo, in Christi causa, Martyrium subiuturos, ut illorum testimonio arcana Christi mysteria ab Isaïa prædicta publicam habent, & majorem postmodum auctoritatem, & fidem, quandoquidem fuso tantorum virorum cruento obliganda erant, & ipsorum morte sancienda.

335 Ex quibus elicio, contineri Isaïæ verbis perillustre vaticinum de publica, ac fidelissima Martyrum Ecclesiæ testificatione in Christianæ fidei causa. Et licet duorum tantum Martyrum ex veteri Synagoga meminerit, Uriæ scilicet, & Zachariæ; comprehendi tamen pugandum est principe sensu omnes fidei Martyres sub Uriæ, & Zachariæ nomine prævios. Hos sibi adhibet Isaïas, vel potius Deus ipse, ut suis vaticiniis, illi præterit, quod ad Christi Incarnationem, & hujus oeconomiam spectat, publica conciliaret auctoritas, & fides, celebritas, & veneratio, ac robur eximum, siquidem Sanctorum Martyrum testimonio sanguine rubricato, res tota acta est, & firmata vehementer. Et quidem primò, novus non est in facies litteris usus figuræ, quæ dicitur synecdoche, quæ ex uno plures, vel ex uno omnies intelligentur. Neque etiam iustitiam putari debet, poni hic Uriam, & Zachariam veteris Synagogæ Martyres pro omnibus Ecclesiæ Christianæ Martyribus.

*omnes Martyni
advo-
cantur in te-
stimonium.*

*Matt. 23.
35.*

Luc. 11. 51.

Sic S. Cyrillus in hoc Isaïæ caput, & Eusebius lib. 7. cap. 8. per Uriam Sacerdotem, & legis Doctorem accipiunt omnes legis Doctores, Theologos, & Sacerdotes; & per Zachariam omnes Prophetas. Secundo, illud conveniat necesse est inter omnes, plura prædicti litteraliter à Prophetis futuras Ecclesiæ glorias spectantia, quæ prima facit videntur dumtaxat pertinere ad veteris Synagogæ personas. Harum solet attingi historia, futura tamen prospiciuntur: neque attinguntur, nisi per quandam solū similitudinem, comparationem, & proportionem; illud nihilominus intenditur præcipuo sensu ab Spiritu Sancto, quod rem spectat christianam. Sic in Abuec Cantico; sic in Zachariæ Visionibus, sic in aliis Sacrae Scripturae partibus. Tertiò, quia sic via expedita manet ad videndum, qua ratione Urias, & Zacharias nondum nati, futuri essent testes fidelissimi, id est, Martyres, qui pro Christo subiuti essent mortem. Hoc enim cùm sit ab Ecclesiæ Christianæ Martyribus abundē præstitum, in illos cadit potissimum Isaïæ vaticinatio.

336 His positis, Martyres appellantur testes, quia in fidei Christianæ causa testimonium ferunt proprio obsignatum cruce. Sed id est, veritas.

337 Fideles, sapientiam præstans parvulis. Hebraicè psalmi, us parvulis, qui rebus pīctis, ut veris, delectantur. Ps. 110. 8. Fidelia omnia mandata ejus, confirmata in seculum facili, facta in veritate & aequitate. Martyres ergo dicuntur testes fideles, id est veri, non ficti, non larvati, non mendacio decipientes, sed digni, ut (post Deum) suprema illis deferaur auctoritas, & fides, & Deus ipse suum honorem, & bona confidat, ut qui certo respondant expectationi.

337 Deinde, fideles dicuntur, qui firmi, qui stabiles, & minimè deficientes. Unde fidelis domus dicitur, quæ nunquam est ruitura. 1. Reg. 25. 28. & 3. 11. 38. Aquæ fideles, id est, perennes Isaï. 33. 16. Figam illum paxillum in loco fidei 22. 23. Secundæ huic acceptationi accedit tercia alia, quæ est reliquis illustrationi; ut Martyres dicuntur fideles, non ut cuncte veri, firmi, stabiles; sed quasi aurum igne, & trutinæ probati, explorati, & approbati, occasionsis tentationis examine manifesti, & veluti ex tormento ignis, purgati instar auri obrizi pretiosi, præclarati, illustriores è fornace, flammæ metalli probitatem, sua luce, prodente. Judith. 8. 21. & 1. Machab. 2. 52. Abraham nonne in tentatione inventus est fidelis?

338 Rursus, sub Uriæ, & Zachariæ nominibus delitefecit mysterii nonnulli pro nostro Martyrum commendatione. Urias sonat Hebraicè, quod Latinè est ignis Domini, five lumen, vel lux Domini. Nam ur est ignis, lumen, lux. Et ja est nomen Dei Jehovah abbreviatio; & nonnullis est Jesus, qui per Incarnationem, & passionem semetipsum abbreviavit, & exinanivit. Isaï. 12. 1. Fortitudo mea, & laus mea Dominus, & factus est mihi in salutem. Pro

Domi-

*Vrias ignis,
sive lumen
Iesu.*

Testificatione Cap. XVI. 91

Dominus est Hebræum Jajehovah, id est, Deus Dei, Deus Dei Filius, vel Deus de Deo, Jesus, videlicet ut Patres interpretantur. Itaque Urias mihi sonat ignis, lumen, lux Jesu: qui nempe Jesu magnalia suo publico testimonio, & morte illustrat, & conspicua facit omnium oculis. Quod in Martyres Ecclesiæ tantos, ac tales cadit verissimum, & potissimum, qui sunt Jesu Christi ignis, lumen, lux; quandoquidem publica ipsorum testificatione verissima, fidelissimè, constante, indeficiente Jesus illuminatur, ejusque mysteria nimioper illustrantur. Eodem spectat nomen Zacharias, seu Zecheria, id est memoria Domini, seu masculus Domini: vel etiam recordatus est Dei. Ubi reperitur eadem vox ja, id est, Deus abbreviatus, seu Jesus. Proinde Zacharias erit; memoria, masculus Jesu, seu recordatus est Jesu. Quali ejus memoria, & virile robur; publicum testimonium, & martyrium in solum Christum, Christique magnalia collimaverint, ut illis auctoritatem, ac fidem conciliarent tanquam fidelissimi, & constantissimi testes. Hoc Martyrum nostrorum est.

339 Vix natus fuerat Christus Dominus in antro Bethlemitico, cùm ecce plebs numerosa imbellis infantiae candidata Martyriū pro illo subit. Quid hoc, ô bone Puer? Coeverso sibi pueros (air Bernard. ser. de Innoc.) puer ille, qui natus est nobis, non contra nos, propter se patiuere occidi. Et Ambros. lib. 2.

S. Ambros. in Lucam, Christum vagientes pueri martyrio confitentur. Cur propter se? Deus ne infantium puerorum confessione, & martyrio indigebat? Indigebat plane, ut in legitimo iudicio publicam habeant auctoritatem, & fidem, Incarnationis, & passionis suæ mysteria: testes idcirco advocat, eti parvulos, omni tamen exceptione majores. Infantile carnem sibi Verbum induerat, infantilis caro debuit illi immolari; agnus nascitur acerbissimo crucis martyrio jam tunc destinatus; & ut loquitur S. Petrus Damia. serm. de Annuntiacione. Pannis vilissimis involutus, & præsepio durissimo reclinus jam ex tunc sanctissimis membris legem martyrii præfigebat: debebantur illi, ut ejus Incarnatione, & mors testata manerent, multorum Martyrum mortes. Sic Augus. ser. 8. de Sanctis, qui primus est SS. Innocentium. Deus est, qui ortus est: Innocentes illi debentur victimæ, qui venit damnare mundi malitiam. Agnelli debent immolari, quia agnus futurus est crucifixi, qui tollit peccata mundi. Neque existimes, illa solū infantium parvulorum morte, obsignata Incarnationis, & Passionis Dominicæ mysteria: cædes enim innocentium fuit prognostica martyrii subiungi à reliquis Ecclesiæ fidelibus qui futuri erant eorumdem mysteriorum testes fidelissimi. Audi Bedam Homil. de SS. Innocentibus, Quod in Bethleem, & omnibus finibus ejus occisi sunt Innocentes, ostendit non solū in Iudea, unde Ecclesiæ capit origo, sed & in omnibus ejusdem Ecclesiæ finibus, quocumque per orbem diffusa est, persecutionem servitutem per fidorum, & piorum patientiam esse coronandam. Qui a bimatu occisi sunt doctrinæ, & operatione perfectos indicant; qui vero infra, simplices, vel idiotas, fidei tamen non fictæ constantia fortis & que denunciant. Ecce testes fidelissimos, quos jubet sibi advocari Deus

*Petr. Dam. Christus est
præsepio
Martyr.*

S. August. Deus est, qui ortus est: Innocentes illi debentur victimæ, qui venit damnare mundi malitiam. Agnelli debent immolari, quia agnus futurus est crucifixi, qui tollit peccata mundi. Neque existimes, illa solū infantium parvulorum morte, obsignata Incarnationis, & Passionis Dominicæ mysteria: cædes enim innocentium fuit prognostica martyrii subiungi à reliquis Ecclesiæ fidelibus qui futuri erant eorumdem mysteriorum testes fidelissimi. Audi Bedam Homil. de SS. Innocentibus, Quod in Bethleem, & omnibus finibus ejus occisi sunt Innocentes, ostendit non solū in Iudea, unde Ecclesiæ capit origo, sed & in omnibus ejusdem Ecclesiæ finibus, quocumque per orbem diffusa est, persecutionem servitutem per fidorum, & piorum patientiam esse coronandam. Qui a bimatu occisi sunt doctrinæ, & operatione perfectos indicant; qui vero infra, simplices, vel idiotas, fidei tamen non fictæ constantia fortis & que denunciant. Ecce testes fidelissimos, quos jubet sibi advocari Deus

S. Ambros. lucet Martyrum lucerna, qui pro Christo subiure martyrium.

C A P. XVII.

Martyres in selectis Gedeonis militibus adumbrati: illorum testimonia in turbarum clangore, & subincirci panis strepitu.

341 Pervia est historia initæ pugnæ, & partæ victoria à trecentis dumtaxat militibus, Duce Gedeone, & Deo præsertim adversus infinitam propemodum Madiantina-

H 4 rum